

Транспортно-географічне положення рекреаційно-туристичних центрів як чинник розвитку туризму в регіоні (на прикладі Чернівецької області)

Володимир КОСТАЩУК^{1*} <https://orcid.org/0000-0001-8351-4856>

УДК 338.488.1:656.01(477.85)

АНАЛІТИЧНА СТАТТЯ

¹Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Листування – *v.kostaschuk@chnu.edu.ua

Ключові слова: транспорт, транспортно-географічне положення, туризм, рекреація.

Анотація: Проаналізовано особливості транспортно-географічного положення Чернівецької області та можливості його використання для розвитку туризму та рекреації. Досліджено можливості транспортного сполучення регіону із іншими регіонами України та зарубіжними країнами. Розкрито деякі аспекти розташування окремих рекреаційно-туристичних центрів регіону відносно найважливіших транспортних магістралей в контексті трансферу туристів до основних місць дестинації.

1. ВСТУП

Транспортні послуги є невід'ємною складовою туристичного продукту та вагомим чинником розвитку туризму в регіоні. Від рівня розвитку транспортного комплексу залежить транспортна доступність найбільш затребуваних туристичних об'єктів, що в свою чергу впливає на ціну туристичного продукту, його якість та кінцеві враження туристів від відвідування туристичних місць.

Одним із ключових чинників які впливають на розвиток транспортного комплексу регіону є його транспортно-географічне положення. Вплив даного чинника перш за все розкривається в розташуванні регіону відносно міжнародних та важливих національних шляхів сполучення, а також у відстані та зручності сполучення від транспортних магістралей до центрів рекреаційно-туристичної діяльності.

2. АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Транспортно-географічне положення (ТГП) є важливою складовою економіко-географічного положення будь-якого географічного об'єкту та істотно впливає на його функціонування. Григорович (1993) зазначає «Транспортне положення є одним із основних (у багатьох випадках) факторів розміщення народногосподарських об'єктів, впливаючи тим самим на конфігурацію територіальної структури». Бернадська, Яблонська (2018) досліджуючи ТГП як різновид економіко-географічного положення підкреслюють, що даний

2022, 839; DOI: <https://doi.org/10.31861/geo.2022.839.58-68>

 Open Access. © 2022 В. КОСТАЩУК

опубліковано у Чернівецькому національному університеті

Ця робота ліцензується відповідно до

CC BY-NC-ND із Зазначенням Авторства – Некомерційна – Без Похідних 4.0 Міжнародна

вид ЕГП підкреслює відношення географічного об'єкту до транспорту, як важливого елементу суспільного виробництва, що характеризує наявність життєво важливих зв'язків даного об'єкту з іншими об'єктами. Необхідно зазначити, що зміна чинника транспортно-географічного положення географічного об'єкту може істотно вплинути на можливості його транспортних зв'язків. Транспортно-географічне положення, як важлива складова суспільно-географічних досліджень розрито в працях: [Топчієва \(2001\)](#), [Шаблія \(2003\)](#), [Паламарчука, Паламарчук \(1998\)](#), [Пікулика \(2008\)](#).

Транспорт, як важливий чинник розвитку туризму, розглядається в працях [Медвідь \(2014\)](#), [Коржилова \(2020\)](#), [Грицевича та ін. \(2019\)](#), [Kostashyk \(2014\)](#). Вплив транспорту на економічну ефективність туристичної галузі розкрито в працях [Сайчука \(2012, 2014\)](#).

3. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Транспорт як органічна складова суспільно-географічної системи (найбільш загальним об'єктом суспільної географії) відіграє специфічну роль в її утворенні та функціонуванні. Під суспільно-географічною системою слід розуміти закономірний взаємозв'язок різноякісних видів та об'єктів людської діяльності в умовах цілісної території, що функціонально зорієнтована на забезпечення потреб конкретної спільності людей ([Дудник 2016](#)).

Методологічні аспекти дослідження. Оцінка впливу транспортно-географічного положення регіону на розвиток туризму передбачає дослідження особливостей його розташування відносно основних маршрутів за якими туристи можуть прибувати в регіон або ж жителі регіону виїжджати в інші країни та регіони світу з метою туризму та рекреації. Окрім того необхідно проаналізувати транспортну доступність основних рекреаційно-туристичних центрів регіону в яких сформувалась відповідна туристична інфраструктура для розміщення туристів та надання відповідних рекреаційно-туристичних послуг.

В процесі дослідження використовувались різні методи наукових досліджень. Найважливішими серед яких були: картографічний – для оцінки географічного положення регіону та рекреаційно-туристичних центрів; геоінформаційний – для оцінки відстаней та часу необхідного туристам для до їзду до окремих рекреаційно-туристичних центрів від основних транспортних магістралей для розробки відповідних транспортних маршрутів. Статистичний – для оцінки сучасного рівня розвитку транспортного комплексу регіону.

Чернівецька область незважаючи на розміри території (найменша за даним показником в Україні) має вигідне транспортно-географічне положення в контексті розвитку туризму. Це обумовлено наступними аспектами:

- *через територію області проходить ряд автомобільних шляхів міжнародного та загально-державного значення, які мають продовження в сусідніх країнах – Румунії та Молдові та інших регіонах України. Загальна протяжність автомобільних доріг загального користування в області у 2020 році становить 2,9 тис км ([Сарчинська \(Ред.\) 2022](#)). Таким чином на 1 тис км² площі регіону припадає понад 358 кілометрів автомобільних доріг.*
- *в області сформувалась досить розвинена мережа залізничних колій, в межах яких функціонує ряд приміських та міжміських маршрутів пасажирських перевезень. Станом на 2020 рік протяжність залізничних колій в області становила 413 кілометрів, або майже 51 км колій на тисячу квадратних кілометрів території регіону.*
- *в обласному центрі м. Чернівці працює аеропорт, який має статус міжнародного. Це єдиний об'єкт на території регіону який дозволяє здійснювати повітряне сполучення із іншими регіонами України та країнами світу.*

Загальна характеристика транспортної мережі Чернівецької області. Головною автотранспортною артерією яка відноситься до загальноєвропейських транспортних

В. Костащук. Транспортно-географічне положення рекреаційно-туристичних центрів як чинник розвитку туризму в регіоні (на прикладі Чернівецької області)

коридорів в Чернівецькій області є автомобільна дорога М19 Доманове (на Брест) – Ковель – Чернівці – Порубне (на Бухарест). Даний автошлях є складовою частиною Європейського автомобільного маршруту Е85, який розпочинається в м. Клайпеда (Литва) і закінчується в м.Александруполіс (Греція) і має загальну протяжність близько 2300 км. Зазначений автомобільний маршрут з'єднує наступні країни: Литва – Білорусь – Україна – Румунія – Болгарія – Туреччина – Греція таким чином сполучає Прибалтійські країни з Причорноморськими та Балканськими. Він має вагоме значення для розвитку міжнародного туризму адже дозволяє здійснювати автомобільні подорожі з країн Північної і Центральної Європи в країни Південної Європи та Туреччину. Біля міст Каунас, Вільнус (Литва), Брест (Білорусь), Ковель, Луцьк, Рівне, Тернопіль, Чернівці (Україна), Сучава, Роман, Бузу, Бухарест (Румунія), Русе, Плоско-Косово, Веліко Тирново (Болгарія), Едірне (Туреччина) він перетинається із іншими загально-європейськими автомобільними транспортними шляхами. (Мапа-довідник... 2007). Розташування біля цього автомобільного шляху, за умови розвитку туристичної інфраструктури та надання відповідних рекреаційно-туристичних послуг дозволяє істотно розвинути міжнародний туризм на основі використання міжнародних транзитних туристичних потоків.

Вагоме значення для розвитку туризму мають також два автомобільних шляхи загально-національного значення, які прокладені в межах Чернівецької області. Це автомобільні дороги Н03, що розпочинається в місті Житомир, і проходить через Чуднів, Любар, Старокостянтинів, Хмельницький, Ярмолинці, Дунаївці, Кам'янець-Подільський, Хотин і закінчується в місті Чернівці та Н10, який починається у м. Стрий (Львівська область), проходить через Болахів, Долину, Калуш, Івано-Франківськ, Коломию, Заболотів, Снятин, Чернівці, Новоселицю, і закінчується на пропускному пункті Мамалига на кордоні з Республікою Молдова, де сполучається із автомагістраллю міжнародного значення М14.

Автомобільний шлях Н10 є найкоротшим і найзручнішим для сполучення між Чернівецькою областю та Польщею, Угорщиною і Словаччиною. Власне через Чернівці зазначені країни отримують автомобільний вихід до Румунії (через М19) та Молдови. В районі міста Стрий автомобільний шлях Н10 перетинається із загальноєвропейськими Е50 та Е471. Останній має продовження до одного із найважливіших автомобільних вузлів України – міста Львів. Окрім того з'їхавши біля Івано-Франківська на Н09 автотуристи мають змогу напряму потрапити до м.Львів. Таким чином дана автомобільна дорога має вагоме значення для розвитку туризму в Чернівецькій області з'єднуючи її із країнами Центральної Європи.

Автомобільна дорога Н03 поєднує місто Чернівці із столицею України містом Києвом, адже в районі міста Житомир перетинається із автомобільною дорогою Е40, яка розпочинається в м. Кале (Франція) і проходить через Бельгію, Німеччину, Польщу, Україну, Росію, Казахстан, Узбекистан, Туркменістан і Киргизстан із казахським містом Ріддер біля кордону з Російською Федерацією. Окрім того біля м. Хмельницький Н03 перетинається із автомобільною дорогою загальноєвропейського значення Е50, яка в свою чергу розпочинається в м. Брест (Франція) і закінчується в м. Махачкала (росія). Отже даний автомобільний шлях забезпечує зручне автомобільне сполучення не тільки з Києвом та центральними регіонами України, а із значною кількістю Європейських та Азіатських країн, що створює сприятливі умови для розвитку міжнародного туризму (Костащук 2021).

Окрім автомобільного вагоме значення для розвитку туризму має залізничний транспорт. Залізничними коліями Чернівецька область з'єднана як із найважливішими культурно-історичними та економічними центрами України так і з країнами Європи. Найважливішими залізничними напрямками є:

– Чернівці – Коломия – Івано-Франківськ – Львів, який дозволяє налагодити прибуття міжнародних туристів зі Львова, який як відомо є не тільки «західними воротами» України

- але і одним із найбільших історико-культурних центрів із високим рівнем розвитку туристичної галузі. Створення ефективного залізничного сполучення разом із підвищенням якості послуг в цьому напрямі дозволить істотно наростити кількість іноземних туристів із країн Європи. Перш за все це стосується громадян таких країн як Угорщина, Словаччина, Польща.*
- іншим важливим напрямком пасажирського залізничного сполучення є залізнична колія, що сполучає населені пункти Чернівці – Новоселицю – Мамалигу – Ларгу (Молдова) – Могилів-Подільський – Вінницю – Козятин – Фастів – Київ. Зазначений залізничний маршрут дозволяє залучити залізничне сполучення для налагодження доставки міжнародних туристів із столиці України, а також таких міст, як Вінниця та Могилів-Подільський.*
 - важливим в контексті розвитку міжнародного туризму є залізничне сполучення за маршрутом Чернівці – Івано-Франківськ – Львів – Ковель. Важливим недоліком даного маршруту є те що він до певної міри дублює перший маршрут. В той же час дозволяє налагодити пасажирські перевезення із одним із найбільших залізничних вузлів України з м. Ковель, з якого можна доставляти туристів як з Польщі та Білорусі так і з країн Прибалтики.*
 - з міста Чернівці наразі прокладено залізничні колії до кордонів із Молдовою (Мамалига) та до кордону із Румунією (Вадул-Сірет), однак дані напрямки для налагодження регулярних міжнародних залізничних пасажирських перевезень практично не використовуються. Наразі налагоджено сполучення тільки за допомогою безпересадкового вагона до м. Бухарест як складової частини потягу Чернівці-Київ.*

Для Чернівецької області притаманний високий рівень щільності залізничних колій, що сприяє розвитку приміського залізничного сполучення. Однак даний потенціал розвитку туризму наразі не використовується.

Окрім наземного транспорту в м. Чернівці наразі діє міжнародний аеропорт, який може використовуватись як для регулярних так і для чартерних пасажирських перевезень в різні країни світу. Наразі в аеропорту проводиться реконструкція з метою розширення спроможностей щодо прийому та відправки літаків. Для потенційних туристів у 2018 році діяли тільки два регулярні авіарейси: Чернівці – Київ та Чернівці – Бергамо (Італія) (діяв у період з 28 квітня по 29 вересня 2018 року). Окрім того авіакомпанії «Браво» та «МАУ» здійснюють з Чернівців чартерні рейси за маршрутом Чернівці – Анталья.

Таким чином транспортно-географічне положення Чернівецької області є сприятливим для розвитку туризму, однак потенційні можливості використовуються недостатньо. Туристична діяльність в межах Чернівецької області концентрується переважно довкола кількох рекреаційно-туристичних центрів: м. Чернівці, м. Хотин, м. Вижиця, м. Новодністровськ, селище Путила та села Мигове і Брусниця. Тому наступним етапом дослідження є оцінка транспортно-географічного положення даних населених пунктів.

Характеристика транспортно-географічного положення основних рекреаційно-туристичних центрів Чернівецької області. Одним із основних чинників транспортно-географічного положення рекреаційно-туристичних центрів є їх доступність до різних видів транспортного сполучення. Забезпеченість рекреаційно-туристичних центрів регіону різними видами транспорту відображено в **таблиці 1**.

Особливості розміщення рекреаційно-туристичних центрів у Чернівецькій області та їх транспортне сполучення відображено на **рисунок**.

Чернівці – є найважливішим адміністративним, культурним та туристичним центром регіону. В межах обласного центру перетинаються також практично всі найважливіші транспортні магістралі регіону, діє аеропорт, залізничний вокзал та дві залізничні станції, автовокзал та п'ять автостанцій. Тому обласний центр одночасно є і найважливішим транспортним вузлом для розвитку туризму. Відіграючи надважливу роль в організації

транспортного сполучення регіону місто добре поєднується автомобільним транспортом із обласними центрами Західної (Львів (через Івано-Франківськ), Тернопіль та Ужгород) та Центральної України (столицею м. Київ містами Хмельницький, Вінниця,) а також із Румунським містом Сучава та Молдовським Липкани. Через ці міста автомобільні шляхи Чернівці поєднують з іншими містами України та Європи. Загальна характеристика автомобільного сполучення м. Чернівці із містами України та суміжних країн відображена в *таблиці 2*.

**Таблиця 1. Транспортна доступність
рекреаційно-туристичних центрів Чернівецької області до видів транспорту**

Рекреаційно-туристичний центр	Автомобільне сполучення			Залізничне сполучення			Повітряне сполучення		
	Наявність	Транзитне	Пряме	Наявність	Транзитне	Пряме	Наявність	Регулярне	Чартерне
м. Чернівці	+	+	+	+	-	+	+	-	+
м. Хотин	+	+	+	-	-	-	-	-	-
м. Вижиця	+	+	+	+	-	-	-	-	-
м. Новодністровськ	+	+	+	-	-	-	-	-	-
смт. Путила	+	-	+	-	-	-	-	-	-
с. Мигово	+	-	+	-	-	-	-	-	-
с. Брусниця	+	+	-	-	-	-	-	-	-

В той же час залізничне сполучення міста в контексті розвитку міжнародного туризму бажає бути кращим. Наразі регулярні пасажирські перевезення залізничним транспортом налагоджені тільки із Львовом (через Коломию, Івано-Франківськ), Білгород-Дністровським (через Одесу, Жмеринку, Хмельницький, Львів), Полтавою через Київ. Використовується також прямий потяг Чернівці-Київ. В той же час відсутнє пряме залізничне сполучення із більшістю обласних центрів північної, східної та південної України, а також з іншими країнами. Тому потенціал залізничного транспорту не використовується в достатній мірі для розвитку туризму в регіоні.

Рис. Транспортно-географічне положення рекреаційно-туристичних центрів Чернівецької області

В. Костащук. Транспортно-географічне положення рекреаційно-туристичних центрів як чинник розвитку туризму в регіоні (на прикладі Чернівецької області)

Хотин має вагомий історико-культурний потенціал який використовується для розвитку туризму. Місто розташоване на відстані 45 кілометрів від обласного центру та поєднане з ним автомобільною дорогою Н-03. Її протяжність від автовокзалу в м. Чернівці до центру Хотина становить 59,9 кілометрів. Час який необхідно провести туристам в дорозі – близько 1 години. Цією ж автомобільною дорогою рекреаційно-туристичний центр поєднується із Кам'янець-Подільським (відстань 26,8 км., час в дорозі – 30 хвилин). Тому дана автомобільна дорога може активно використовуватись для використання наявних в цих містах історико-культурних ресурсів з метою розвитку екскурсійного та пізнавального туризму. Окрім того до Хотина із Чернівців можна дійти скориставшись автомобільною дорогою місцевого значення Т-2603. В такому випадку протяжність подорожі складе 59,7 кілометри, а її тривалість понад 1 годину 20 хвилин. Найближча залізнична станція розташована в м. Кам'янець-Подільський, аеропорт в м. Чернівці.

Таблиця 2. Транспортно-географічне положення Чернівецького рекреаційно-туристичного центру

№ п/п	Кінцевий пункт	Номери автомобільної дороги	Ключові населені пункти	Відстань	
				кілометрах	Годинах (хвилинах)
1	Київ	Н-03; Е-50; Р-31; М-21; Е-40	Кам'янець-Подільський, Хмельницький, Бердичів, Житомир	530	7 год., 21 хв.
2	Львів	Н-10; Н-09	Коломия, Івано-Франківськ	277	4 год., 40хв.
3	Тернопіль	М-19(Е-85)	Заліщики, Чортків	171	2 год., 43 хв.
4	Вінниця	Р-63; Т-0217; М-21	Новодністровськ, Муровані Куриловці	286	4 год., 24 хв.
5	Сучава (Румунія)	М-19(Е-85)	КПП «Порубне», Сірет	79,6	1год., 36 хв.
6	Липками (Молдова)	Н-10; М-14	Новоселиця, КПП «Мамалига-Крива»	72,1	1год., 23 хв.

Вижниця – розташована за 55 кілометрів на захід від міста Чернівці в передгір'ї Покутсько-Буковинських Карпат. Славиться як значними природними рекреаційно-туристичними ресурсами так і наявністю значної кількості історико-культурних об'єктів, що створюють сприятливі умови для розвитку туризму та рекреації. До міста прокладено залізничну колію, однак пасажирське залізничне сполучення відсутнє. Основними автомобільними шляхами якими туристи можуть прибути до рекреаційно-туристичного центру є: Р-62 (Вижниця – Берегомет – Сторожинець – Чернівці); Т-2601 (Вижниця – Вашківці – Брусниця – Стрілецький Кут – Чернівці) та з лівого берега річки Черемош (Івано-Франківська область) Т-0904 (Кути – Рожнів – Заболотів). Загальна характеристика даних маршрутів відображена в *таблиці 3*.

Таблиця 3. Транспортно-географічне положення Вижницького рекреаційно-туристичного центру

№ п/п	Кінцевий пункт	Автомобільної дороги та їх позначення	Ключові населені пункти	Відстань	
				кілометрах	Годинах (хвилинах)
1	Заболотів, автотомобільна дорога Н-10	Т-0904	Кути, Рожнів (Івано-Франківська область)	32,7	51 хв.
2	Чернівці, АС-3	Т-2601	Вашківці, Стрілецький Кут	74,6	1 год., 40 хв.
3	Чернівці, АС-3	Т-2601; Т-2607; Н-10; М-19(Е-85)	Вашківці, Дубівці, Мамаївці	75,9	1 год., 26 хв.
4	Дубівці, автомобільна дорога Н-10	Т-2601; Т-2607	Вашківці, Глинниця	51,4	54 хв.
5	Мамаївці, автомобільна дорога М-19	Т-2601; Т-2607; Н-10	Дубівці, Глинниця, Вашківці	60,0	1год., 04 хв.
6	Чернівці, центральний автовокзал	Р-62	Берегомет, Сторожинець	75,7	1год., 27 хв.
7	КПП «Порубне»	Р-62; Т-2607; М-19	Берегомет, Сторожинець, Опришени	86,6	1 год., 40хв.

Найбільш зручними для приїзду туристів до Вижниці є маршрути які розпочинаються на автомобільній трасі Н-10 в м. Заболотові та с. Дубівці. З цих населених пунктів можна доїхати менше ніж за годину. Однак необхідно врахувати той факт, що із села Дубівці наразі проїзд ускладнений через відсутність мосту через річку Прут. Аналогічна проблема існує із зручністю сполученням від міжнародної транспортної магістралі М-19 (с. Мамаївці). З обласного центру за кожним із трьох маршрутів можна доїхати до Вижниці приблизно за 1 годину 30 хвилин. Через поганий стан автомобільного покриття в районі села Стрілецький Кут та відсутність вище згаданого мосту наразі найбільш зручним шляхом сполучення є автомобільна дорога Р-62. Автомобільними шляхами Р-62; Т-2607 та М-19 даний рекреаційно-туристичний пункт з'єднується із прикордонним КПП «Порубне», створюючи таким чином зручне сполучення для розвитку прикордонних туристичних подорожей з Румунією.

В серці Покутсько-Буковинських Карпат розташоване мальовниче селище Путила, яке є важливим центром рекреаційно-туристичної діяльності в Чернівецькій області. Цьому сприяють значні природні та історико-культурні ресурси. Транспортне сполучення даний рекреаційно-туристичний центр має тільки завдяки автомобільній дорозі Р-62 та Т-2601 які сполучають його із Вижницею та через Селятин та перевал Шурдин (Т-2609) знову ж таки в селищі Берегомет сполучається із Р-62. Відстань до м. Вижниця через село Усть-Путила становить – 46,1 км., час який необхідно витратити на її подолання – близько 1 години. Відстань від Путили до м. Чернівці через Селятин та перевал Шурдин становить 134,2 кілометри - час в дорозі понад 3 години 20 хвилин.

Таблиця 4. Транспортно-географічне положення Мигівського рекреаційно-туристичного центру

№ п/п	Кінцевий пункт	Автомобільної дороги та їх позначення	Ключові населені пункти	Відстань	
				кілометрах	Годинях (хвилинах)
1	Чернівці, центральний автовокзал	Т-2624; Р-62	Сторожинець,	62,4	1 год., 15 хв.
2	Чернівці, АС-3	Т-2624; Р-62; Т-2607; Н-10; М-19	Сторожинець, Дубівці, Мамаївці	69,9	1 год., 30 хв.
3	Вижниця	Т-262.4; Р-62	Лукавці, Берегомет	31,6	40 хв.
4	Дубівці, автомобільна дорога Н-10	Т-2624; Р-62; Т-2607 Н-10	Сторожинець, Дубівці	45,1	54 хв.
5	Кіцмань, автомобільна дорога М-19	Т-2601; Т-2607; Н-10	Дубівці, Сторожинець	53,8	1 год., 05 хв.
6	КПП «Порубне»	Т-2624; Р-62; Т-2607 М-19	Сторожинець, Опришени	69,5	1 год., 25 хв.
7	КПП «Красноільськ»	Т-2624; Р-62; Т-2608	Сторожинець, Красноільськ	62,2	1 год., 15 хв

Мигово – один із невеликих гірськолижних центрів в Українських Карпатах. Розташований за 49,5 кілометрів на південний захід від міста Чернівці. Єдиною автомобільною дорогою яка сполучає рекреаційно-туристичний центр із автомобільною дорогою Р-62 в селі Лукавці є автомобільний шлях місцевого значення Т2624. Його протяжність від гірськолижного курорту становить 8,3 кілометри, а час в дорозі близько 15 хвилин. Основні характеристики транспортної доступності Мигово відображені в *таблиці 4*.

До Мигово можна доїхати із м. Чернівці через м.Сторожинець та по трасі Р-62. Довжина цього маршруту становить 62,4 кілометрів, час в дорозі 1 година 15 хвилин. Іншим відправним центром може бути місто Вижниця. В такому випадку відстань до рекреаційно-туристичного центру буде становити 31,6 кілометрів. На її подолання необхідно витрати близько 40 хвилин часу. В перспективі, цікавим шляхом сполучення Мигово з автомобільною трасою М-19 та Н-10 можуть стати автодорога Т-2607 яка в м. Сторожинець. сполучаються із Р-62. В такому випадку від м.Кіцмань (М-19) до Мигово можна буде доїхати за 1 годину

5 хвилин, а від с. Дубівці (автомобільна дорога Н-10) за 54 хвилини. Налагодженню міжнародних туристичних зв'язків із рекреаційно-туристичним центром сприяє незначна відстань до державного кордону:

- до КПП «Порубне» по автодорогах Р-62; Т-2607; М-19 через м. Сторожинець та с. Опришени відстань становить 69,5 кілометрів (1 година 25 хвилин.);
- до державного кордону на КПП «Красноільськ» відповідно 62,2 кілометри (1 година 15 хвилин).

На сході Чернівецької області важливим центром рекреації та туризму може стати м. Новодністровськ. Цьому сприяє наявність тут цікавих гідротехнічних споруд (Дністровські ГЕС та ГАЕС, Дністровське водосховище), які можуть стати об'єктами промислового туризму, а також значний рекреаційно-туристичний потенціал прилеглих до міста територій Чернівецької, Вінницької та Хмельницької областей. Місто має транзитне автомобільне транспортне положення завдяки автомобільним дорогам Р-63 та Т-0211. Остання у Вінницькій області через населені пункти Вербівець та Муровані Куриловці сполучається з автомагістраллю М-21. Через ці ж автодороги Новодністровськ поєднується із м. Сокирянми та далі із Республікою Молдова. Відстань до м. Чернівці вздовж автомобільних доріг Р-63 та Т-0211 становить 146 кілометрів, для її подолання необхідно витратити близько 2 годин 15 хвилин часу. Протяжність автомобільного сполучення із Вінницею (автомобільні дороги Т-0211, Т-2307; Т-0217 та М-21) становить 138 кілометрів, 2 годин, 10 хвилин. Від Новодністровська до м. Сокирян відстань становить 17,8 кілометрів, а до м. Окниця (Молдова) де сполучається з місцевими автодорогами – Р-10 та Р-51 – 21,3 кілометрів. Через зазначені автомобільні автодороги місто, в республіці Молдова, сполучається із автодорогами загальноєвропейського значення М-14 та Е-585.

Таблиця 5. Транспортно-географічне положення Брусницького рекреаційно-туристичного центру

№ п/п	Початковий пункт	Номери автомобільної дороги	Ключові населені пункти	Відстань	
				кілометрах	Годинах (хвилинах)
1	АС-3 м. Чернівці	М-19; Н-10; Т-2607; Т-2601; Т-2620	Мамаївці, Дубівці, Глинниця	33	39 хв.
2	АС-3 м. Чернівці	Т-2601; Т-2620	Стрілецький Кут, Глинниця	30,9	48 хв.
3	Село Мамаївці від автодороги М-19	Н-10; Т-2607; Т-2601; Т-2620	Дубівці, Глинниця	24,0	28 хв.
4	Село Дубівці від автодороги Н-10	Т-2607; Т-2601; Т-2620	Глинниця	15,7	20 хв
5	Центральний автовокзал м. Чернівці	Р-62; Т-2620	Сторожинець, Нова Жадова	56,6	1 год., 11 хв.

Брусниця – важливий центр надання бальнеологічних послуг в Чернівецькій області, який завдяки приватним інвестиціям останнім часом активно розвивається. Село розташоване 26 кілометрів західніше обласного центру. Транспортне сполучення забезпечується виключно автомобільним транспортом. На півночі населеного пункту проходить місцева автомобільна дорога Т-2601 яка є транзитним шляхом для Брусниці та сполучає міста Вижниця – Вашківці – Чернівці. В межах населеного пункту в напрямку на південь простягається автодорога Т-2620, яка сполучає села Брусниця та Нова Жадова (Регіональна автомобільна дорога Р-62). Дана автомобільна дорога пролягає поблизу Брусницького санаторію та є практично єдиним зручним шляхом доступу до нього рекреантів. Основні маршрути прибуття туристів до Брусниці та їх характеристики відображено в *таблиці 5*.

Отже найбільш зручними шляхами слід вважати маршрути від м. Чернівці та сіл Мамаївці і Дубівці. Через зазначені населені пункти проходять автомобільні траси міжнародного та національного значення і для туристів тривалість перебування в дорозі до санаторію займе до 40 хвилин. В той же час шлях через Стрілецький Кут хоч і є коротшим але займе більше часу через незадовільний стан дорожнього покриття. Тому для розвитку туризму і рекреації в даному рекреаційно-туристичному центрі важливого значення набуває відбудова автомобільного мосту через річку Прут між селами Глиниця та Дубівці.

4. ВИСНОВКИ

Чернівецька область займає вигідне транспортно-географічне положення. Це зумовлено перш за все її прикордонним положенням та наявністю транспортного сполучення із Румунією та Молдовою, а також значною кількістю автомобільних та залізничних шляхів сполучення, діяльністю міжнародного аеропорту в м. Чернівці. Загалом транспортно-географічне положення основних туристично-рекреаційних центрів сприятливе для розвитку туризму. Однак стан транспортної інфраструктури, зокрема і більшості місцевих доріг створює істотні перепони в наданні якісних туристичних послуг. Найбільш проблемним аспектом в даному питанні є відновлення мосту через річку Прут між селами Дубівці та Глиниця. Вирішення цієї проблеми дозволить істотно покращити автомобільне сполучення рекреаційно-туристичних центрів розташованих в південно-західній частині області із автомобільними дорогами М-19 та Н-10, які відіграють найважливішу роль для розвитку туризму в регіоні. Важливим є також збільшення кількості прямих рейсів залізничним транспортом як між регіонами України так із зарубіжними країнами з м. Чернівці та відновлення регулярних авіаційних рейсів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Григорович, М.В. (1993). *Транспортно-географічне положення. Географічна енциклопедія України*. Київ : Українська енциклопедія. [Hryhorovych, M.V. (1993). *Transportno-geohrafichne polozhennia. Heohrafichna entsyklopediia Ukrainy*. Kyiv : Ukrainska entsyklopediia.]
2. Грицевич, В.С., Подвірна, Х.Є., Сеньків, М.І. (2019). Автотранспортна мережа Західного регіону України як чинник розвитку туристичної галузі. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Геологія. Географія. Екологія»*, 50, 91-100. [Hrytsevych, V.S., Podvirna, Kh.Ie., Senkiv, M.I. (2019). Avtotransportna merezha Zakhidnoho rehionu Ukrainy yak chynnyk rozvytku turystychnoi haluzi. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina, seriia «Neolohiia. Heohrafiia. Ekolohiia»*, 50, 91-100.]
3. Дудник, І.М. (2016). *Транспортна географія : підручник*. Київ : НАУ. [Dudnyk, I.M. (2016). *Transportna heohrafiia : pidruchnyk*. Kyiv : NAU.]
4. Коржилов, Л.І. (2020). Система транспорту в туризмі. Ключові елементи та їх проблематика. *Інфраструктура ринку*, (43), 15-18. [Korzhyllov, L.I. (2020). Systema transportu v turyzmi. Kliuchovi elementy ta yikh problematyka. *Infrastruktura rynku*, (43), 15-18.]
5. Косташук, В.І. (2021) Транспортно-географічне положення Чернівецької області як чинник розвитку міжнародного туризму. *Рекреаційно-туристичне природокористування в Україні : сучасний стан і перспективи : збірник матеріалів 2-ї Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, присвяченої 145-річчю географічної освіти в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича*, 63-67. [Kostashchuk, V.I. (2021) Transportno-geohrafichne polozhennia Chernivetskoï oblasti yak chynnyk rozvytku mizhnarodnoho turyzmu. *Rekreatsiino-turystychnye pryrodokorystuvannia v Ukraini : suchasnyi stan i perspektyvy : zbirnyk materialiv 2-yi Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii, prysviachenoi 145-richchiu heohrafichnoi osvity v Chernivetskomu natsionalnomu universyteti imeni Yurii Fedkovycha*, 63-67.]
6. Медвідь, Л.І. (2014). Транспортна інфраструктура як важливий чинник розвитку туристичної галузі регіону. *Геополітика і екогеодинаміка регіонів*, 10, 154-157. [Medvid, L.I. (2014). Transportna infrastruktura yak vazhlyvyi chynnyk rozvytku turystychnoi haluzi rehionu. *Heopolityka i ekoheodynamika rehioniv*, 10, 154-157.]

В. Косташук. Транспортно-географічне положення рекреаційно-туристичних центрів як чинник розвитку туризму в регіоні (на прикладі Чернівецької області)

7. Паламарчук, М.М., Паламарчук, О.М. (1998). *Економічна і соціальна географія України основами теорії*. Київ : Знання. [Palamarchuk, M.M., Palamarchuk, O.M. (1998). *Ekonomichna i sotsialna heohrafiia Ukrainy osnovamy teorii*. Kyiv : Znannia.]
8. Пікулик, О.Б. (2008). Пріоритетні напрями розвитку транспортної системи Західного регіону України в умовах європейської інтеграції. *Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки*, 7, 284-291. [Pikulyk, O.B. (2008). Priorytetni napriamy rozvytku transportnoi systemy Zakhidnoho rehionu Ukrainy v umovakh yevropeiskoi intehratsii. *Naukovyi visnyk Volynskoho natsionalnoho universytetu im. Lesi Ukrainky*, 7, 284-291.]
9. Сайчук, В.С. (2012). Оцінки впливу транспортної системи на функціонування ринку туристичних послуг: методичні аспекти дослідження та прогнозування. *Взаємодія транспорту і туризму: тенденції, проблеми, перспективи: матеріали науково практичної конференції (Київ, 11-12 жовтня 2012 р.)*, 45-52. [Saichuk, V.S. (2012). Otsinky vplyvu transportnoi systemy na funktsionuvannya rynku turystychnykh posluh: metodychni aspekty doslidzhennia ta prohnouzuvannia. *Vzaiemodiia transportu i turyzmu: tendentsii, problemy, perspektyvy: materialy naukovy praktychnoi konferentsii (Kyiv, 11-12 zhovtnia 2012 p.)*, 45-52.]
10. Сайчук, В.С. (2014). Транспортна система як чинник формування та розвитку ринку туристичних послуг. *Економічна та соціальна географія*, 1(69), 179-186. [Saichuk, V.S. (2014). Transportna systema yak chynnyk formuvannia ta rozvytku rynku turystychnykh posluh. *Ekonomichna ta sotsialna heohrafiia*, 1(69), 179-186.]
11. Сарчинська, Т. (Ред.) (2022). *Статистичний щорічник Чернівецької області за 2021 рік*. Чернівці : Головне управління статистики у Чернівецькій області. [Sarchynska, T. (Red.) (2022). *Statystychnyi shchorichnyk Chernivetskoï oblasti za 2021 rik*. Chernivtsi : Holovne upravlinnia statystyky u Chernivetskii oblasti.]
12. Топчієв, О.Г. (2001). *Основи суспільної географії*. Одеса : Астропринт. [Topchiiev, O.H. (2001). *Osnovy suspilnoi heohrafiï*. Odesa : Astroprynt.]
13. Шаблій, О.І. (2003). *Основи загальної суспільної географії*. Львів : Львівський національний університет. [Shablii, O.I. (2003). *Osnovy zahalnoi suspilnoi heohrafiï*. Lviv : Lvivskiy natsionalnyi universytet.]
14. Kostashyk, V. (2014). Transport as a factor of tourism development. In *Main Theme of 30th jubilee International Scientific Conference on «Structural Transformations of Industry and Services in Spatial Systems. Research-related Issues*, 60.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРИ

15. Бернадська, Г., Яблонська, І. (2018). Транспортне положення як вид економіко-географічного положення. *Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Суспільно-географічні чинники регіонів»*. [Bernadska, H., Yablonska, I. (2018). Transportne polozhennia yak vyd ekonomiko-heohrafichnoho polozhennia. *Mizhnarodna naukovy-praktychna Internet-konferentsiia «Suspilno-heohrafichni chynnyky rehioniv»*.] [Джерело](#)
16. Мапа-довідник Е-маршрутів від Європейської економічної комісії ООН (2007). [Мапа-довідник Е-маршрутів від Європейської економічної комісії ООН (2007).] [Джерело](#)

V. Kostaschuk

Transport and geographic location of recreational and tourist centers as a factor in the development of tourism (on the example of Chernivtsi oblast)

Keywords: transport, transport-geographic location, tourism, recreation.

Abstract: The peculiarities of the transport and geographical position of Chernivtsi oblast and the possibilities of its use for the development of tourism and recreation are analyzed. The possibilities of transport connection of the region with other regions of Ukraine and foreign countries are investigated. Some aspects of the location of individual recreational and tourist centers of the region relative to the most important transport highways in the context of the transfer of tourists to the main destinations are revealed.

Transport services are an integral part of the tourist product and an important factor in the development of tourism in the region. The transport accessibility of the most popular tourist facilities depends on the level of development of the transport

В. Косташук. Транспортно-географічне положення рекреаційно-туристичних центрів як чинник розвитку туризму в регіоні (на прикладі Чернівецької області)

complex, which in turn affects the price of the tourist product, its quality and the final impressions of tourists from visiting tourist places.

One of the key factors affecting the development of the transport complex of the region is its transport and geographical position. The influence of this factor is first of all revealed in the location of the region relative to the main international and important national routes of communication, as well as in the distance and ease of communication from the main transport highways to the centers of recreational and tourist activity.

Chernivtsi oblast, despite the size of the territory (the smallest by this indicator in Ukraine), has a favorable transport and geographical position in the context of tourism development. This is due to the following aspects:

- 1) A number of highways of international and national importance pass through the territory of the region, which continue in the neighboring countries – Romania and Moldova and other regions of Ukraine. The total length of public roads in the region in 2020 was 2.9 thousand km. Thus, there are more than 358 kilometers of highways per 1,000 km² of the region's area.
- 2) A fairly developed network of railway tracks has been formed in the region, within which a number of suburban and intercity railways operate. In 2020, the length of railway tracks in the region was 413 kilometers, or almost 51 km of tracks per thousand square kilometers of the region's territory.
- 3) An international airport operates in Chernivtsi oblast center. This is the only facility in the region that allows air communication with other regions of Ukraine and countries of the world.

Therefore, Chernivtsi oblast occupies a favorable transport and geographical position.

This is primarily due to its border location and the availability of transport connections with Romania and Moldova, as well as a significant number of road and rail connections, an international airport in Chernivtsi. In general, the transport and geographical location of the main tourist and recreation centers is favorable for the development of tourism. However, the state of transport infrastructure, in particular most local roads, creates significant obstacles in the provision of quality tourist services. The most problematic aspect in this matter is the restoration of the bridge across the Prut River between the villages of Dubivtsi and Hlynnytsia. This will make it possible to significantly improve the road connection of recreational and tourist centers located in the southwestern part of the region with the M-19 and H-10 highways, which play the most important role for the arrival of tourists in the region. It is also important to increase the number of direct flights between the regions of Ukraine and with foreign countries, rail transport from Chernivtsi and to restore regular air flights.

Стаття надійшла до редакції 15.12.2022